

Xabier Letona

DANI BLANCO

Espiritu kooperatiboa

FAGOR ETXETRESNEN eta Mondragon Korporazioaren arteko eztabaida eta tira-bira gogorak sumatu dira Etxetresnetakoen adierazpen eta albiste jarriotik. Korporazioa isilik da. Arrazoia nork duen alboratuz, ezin bestela izan, normala delako hondoratzea doanak arnasa hartu nahi izatea kosta ahala kosta, eta laguntza gehiago ukatzen duenak ere bere burua arriskuan jarri nahi ez izatea. Iraganean ondo egin ez denak ez du bapateko konponbiderik.

Orain hiru lan garrantzitsu geratzen dira: azken unean jarduerarik salba daitekeen ikustea; zauriak ahalik eta eraginkorren sendatzea; eta korporazioko beste enpresei gauza bertsuak gerta ez dakien hausnarketa ahalik eta sendoena egitea. Arrasateko kooperatibetan eta, oro har, ekonomia sozialean ari garenontzat ikasgai garrantzitsuak izango dira. Hainbat esparru nabarmentzen ari dira asteotan, gehienak lanpostuak, finantzazioa eta kudeaketari lotuak, azken hauek erantzukizun bila gehienetan. Baina zirrikituetatik, eta hainbat elkarrizketa eta iritzitan, sumatzen dira sakonagoko zuloak ere, esate baterako, ditzosozko espiritu kooperatiboari dagozkionak.

“Baina zer espiritu kooperatibo eta zer demontre, hor kudeaketa akats batzuk egon dira eta listo, enpresa kapitalistan edo kooperatiboan berdin-berdin eman daitezkeenak”. Eta esan liteke hori, duda barik, baina teoriar hori da kooperatiba eta elkarre anonimoaren arteko bereizgarrietakoa, bote-rearen erabilera eta kudeaketa ere desberdinak direla, hasi karguen hautaketatik eta erabaki potoloe-netaraino. Eta akatsak akats, Mon-

dragoneko esperientzia luze eta zabalean horrek funtzionatu izan du eta funtzionatzen du. Hori guztia ez da gezurrezkoa izan Fagor Etxetresnetan, ezta gainerako kooperatibetan ere, nahiz eta denetan ere gobernantza egoera oso desberdinak dauden.

Azken 15 urteetan Arrasateko kooperatibetan eztabaida handiak izan dira espiritu kooperatiboaren galeraz. Mondragoneko goreneko organoetan onartuta dago galera hori, oinarritzko kooperatibisten artean baino gehiago seguruenik, eta hortik ezin dela onik etorri ere bai. Etxetresnen hondoratzean, esaterako, izan al du eragirik horrek? Nola neurtzen da hori? Nork? Nola hartu zuten

Boterea eta kudeaketa estuki lotuta daude, eta ohiko kudeaketan parte hartzen ez duen kooperatibismoaren etorkizunak jai du

parte Fagorreko kooperatibistek Brandteko erosketan? Zergatik ez zuten erabaki kooperatibistek lehenago birmoldaketa sakonagoa? Proposatu al zitzaizen? Ba al zuten kooperatibistek –gutxienez masa kritiko esanguratsu batek– nahikoa informazio eta hezkuntza hortaz egoki erabaki ahal izateko? Milaka laguneko kooperatiba batean posible ote da oinarritzko langile kooperatibistek horiek erabaki ahal izatea? Edo Arantza Tapia sailburuak dioen gisan, gobernantza aldatu behar da eta listo? Erabakiak azkar hartzen dituzten multinazionalak ez ote dira hondoratzen? Azkar ondo al da? Ondo norentzat? Bistan da nahi adina galdera direla,

egin beharrekoak gainera. Bistan den moduan, erantzunak ere hainbat direla eta oso desberdinak gainera kooperatibismoarekiko sentsibilitatea eta sakontasuna bat izan hala beste bat. Hondoratzearen ondorioetan ere desberdina den moduan, jadanik Mondragonen askotan ikusi den moduan, eta Fagorreko krisian ere ikusiko den gisan.

Horregatik da giltzarri etorkizuneko kooperatibismoarentzat espiritu horren galeran arakatzea eta hausnartzea. Eta gaitza da. Besteak beste, krisi sasoian krisitik ateratzea delako garrantzitsuenak, eta horretarako funtsezkoena ondo produzitzea izaten delako, lehiakor izan ahal izateko, bizi-raun ahal izateko. Nola uztartu kooperatibistaren formazioa eta produkzio denbora?

Ez da hausnarketa samurra, baina egin beharrekoa eta sozializatu beharrekoa gainera, kooperatibismoari eutsi nahi bazaio behintzat.

Boterea eta kudeaketa estuki lotuta daude, eta ohiko kudeaketan parte hartzen ez duen kooperatibismoaren etorkizunak jai du. Kudeaketa kultura modernoek indar handia jarri izan dute horretan, langileen parte-hartzean, enpresa norberarena sentitzean, eta produkzioari dagokionez behintzat emaitza onekoa da. Ez da eraginkorra emaitzen banaketari dagokionean, hor kapital gehien duenak eramaten duelako gehien. Kooperatibismoak eta ekonomia sozialak hiru osagai klabe uztartzeko aukera eskaintzen dute: kapitala, botere banaketa eta kudeaketa. Aukerak badira, baliatu egin behar. ■

